

BIBLIOTECZNY NIEZBĘDNIK ÓSMOKLASISTY

DRODZY UCZNIOWIE!

Egzamin ósmoklasisty zbliża się wielkimi krokami. Codziennie rozwijacie i doskonalicie swoją wiedzę i umiejętności z różnych dziedzin. Wielu z Was ma już na pewno sporą porcję informacji w jednym paluszku. Przygotowaliśmy dla Was również informacje z dziedziny biblioteki „w pigułce”. Informacje prezentujemy w formie słowniczka – niezbędnika. Wy na pewno je znacie, ponieważ uczyliście się ich w czasie różnych, szkolnych zajęć. Ale teraz dodatkowo, tak dla ułatwienia, macie zebrane w jednym miejscu. Postarajcie się je przeczytać i zapamiętać!

ADNOTACJA

Krótką informacją o treści i przeznaczeniu książki - może znajdować się na skrzydełku obwoluty, na ostatniej stronie okładki lub na odwrocie karty tytułowej.

ANEKS

Załącznik, uzupełnienie dzieła ściśle związane z jego przeznaczeniem i treścią, w postaci map, wykresów itp.

ATLAS

Zbiór map, planszy, tablic, ilustracji, wybranych tematycznie (np. atlas Europy) i wydanych w postaci luźnego kompletu, książki drukowanej lub programu multimedialnego.

AUTOR

Twórca lub współtwórca dzieła; jego pomysłodawca i wykonawca. Autorem może być osoba fizyczna lub ciało zbiorowe.

BIAŁY KRUK

Rzadkość bibliograficzna, książka rzadka, trudno dostępna, posiadająca szczególną wartość ze względu na treść, rok wydania, oprawę, zdobienia; unikat; osobliwość.

BIBLIOFIL

Człowiek będący miłośnikiem, znawcą, kolekcjonerem (zbieraczem) książek;

BIBLIOGRAFIA

Uporządkowany wg określonych kryteriów spis książek, druków, czasopism, artykułów oraz dokumentów z najważniejszymi danymi o każdej pozycji. Spis ten spełnia zawsze określone zadania informacyjne.

BIBLIOTEKA

Instytucja powołana do gromadzenia, opracowywania, przechowywania i udostępniania materiałów bibliotecznych. Rodzaje bibliotek: publiczne, szkolne, naukowe, pedagogiczne. Pierwsze biblioteki powstawały od III w. p.n.e. w Egipcie, Chinach, Babilonii, Grecji i Rzymie. W Polsce pierwsze biblioteki katedralne powstały w XI w.; pierwsza biblioteka uniwersytecka - Biblioteka Jagiellońska - została założona w XIV w.

BIBLIOTEKA SZKOLNA

Biblioteka będąca integralną częścią szkoły; prowadzi działalność informacyjną,

pedagogiczną i wychowawczą. Gromadzi i udostępnia książki przeznaczone głównie dla uczniów szkoły i literaturę pedagogiczną dla nauczycieli.

BIBLIOTEKA NARODOWA

Jest to największa w Polsce, centralna biblioteka państwa polskiego. Jest jednocześnie jedną z najważniejszych, narodowych instytucji kultury. Biblioteka Narodowa ma swoją siedzibę w Warszawie, przy alei Niepodległości 213 na Polu Mokotowskim, w dzielnicy Ochota.

BIBLIOTERAPIA

Według Ministerstwa Edukacji: „zamierzone oddziaływanie poprzez czytanie, słuchanie lub oglądanie odpowiednio dobranych książek, fragmentów utworów, oglądanie i słuchanie adaptacji utworów literackich. Terapia ma na celu kształtowanie właściwych postaw, pracy nad sobą, samoakceptacji, przyczynia się do uświadomienia dziecku trudnych sytuacji i uczy reakcji na nie, daje szansę nabrania wiary w siebie, wpływa pozytywnie na stan emocjonalny. Rozwija osobowość poprzez prezentowanie literackich wzorców osobowych godnych naśladowania. Wzbogaca wiedzę, język, wyobraźnię, zdolność rozumienia pojęć moralnych i rozwój uczuć.”

BIOGRAFIA

Dane dotyczące życia i twórczości autora książki lub innej znanej osoby.

BROSZURA

1. Druk o niewielkiej objętości składający się z jednego lub kilku arkuszy (w Polsce do 4 arkuszy, tj. 64 strony); zszyty przez grzbiet, zwykle w miękkiej oprawie papierowej lub kartonowej; 2. Każda książka nieoprawiona lub w miękkiej, nietrwałej oprawie.

CZASOPISMO

Wydawnictwo periodyczne ukazujące się raz na tydzień lub rzadziej; publikacja wydawana okresowo w pewnych stałych terminach (od tygodnika do półrocznika). Czasopisma dzielą się ze względu na: częstotliwość ukazywania się, treść (tematykę) i krąg czytelników (odbiorców).

ENCYKLOPEDIA

Encyklopedia to dzieło obejmujące zbiór wiadomości z jednej dziedziny wiedzy lub ze wszystkich dziedzin. Informacje mają charakter krótszych artykułów lub dłuższych rozpraw. Wyróżnia się encyklopedie ogólne i specjalistyczne (dziedzinowe).

EKSLIBRIS

Artystycznie skomponowany znak własnościowy książki z nazwiskiem i symbolicznym znakiem właściciela lub nazwa instytucji. Ekslibris odbity jest na kartce przyklejonej do wewnętrznej strony okładki.

ERRATA

Wykaz błędów dostrzeżonych w publikacji po jej wydrukowaniu, wraz z ich sprostowaniem. Dołączony jest do każdego egzemplarza nakładu, zwykle w postaci oddzielnej kartki, jako wkładka lub wklejka.

CZYTELNIA

Odrębne pomieszczenie lub wydzielone miejsce w bibliotece przeznaczone do korzystania z księgozbioru podręcznego na miejscu.

DEDYKACJA

Formuła umieszczona zwykle na pierwszej stronie książki, w której autor ofiarowuje komuś swoje dzieło.

GAZETA

Wydawnictwo periodyczne (ciągłe) ukazujące się zazwyczaj codziennie, a co najmniej dwa razy w tygodniu. Gazety przekazują aktualne informacje z kraju i ze świata na bieżąco.

HASŁO

Wyraz lub wyrazy wyróżnione, wysunięte na czoło opisu katalogowego, stanowiące podstawę do szeregowania pozycji w katalogu. Hasło może być autorskie lub tytułowe.

INDEKS

Alfabetyczny spis tematów, terminów naukowych, nazwisk, miejscowości omawianych lub przytaczanych w danym dziele; umieszczony zwykle na końcu z podaniem stron, na których każdą pozycję spisu można znaleźć. Najczęściej indeks występuje w słownikach, encyklopediach i książkach popularnonaukowych.

INICJAŁ

Początkowe litery imienia i nazwiska; w książkach pierwsza litera utworu lub jego części wyróżniająca się wielkością i zdobieniem.

INKUNABUL

Inkunabul to każdy druk wydany przed rokiem 1501.

ISBN

Międzynarodowy znormalizowany numer książki, niepowtarzalny 13 – cyfrowy identyfikator książki.

KARTA KATALOGOWA

Karta zawierająca opis bibliograficzny książki lub innego obiektu należącego do danej biblioteki, zbioru, itp. Jest to blankiet o formacie międzynarodowym 75x120 mm.

KATALOG ALFABETYCZNY

Jest najbardziej popularnym i prostym katalogiem, łatwym do korzystania dla uczniów, nawet tych najmłodszych. W katalogu alfabetycznym wszystkie karty katalogowe z opisami książek, niezależnie od ich treści, ułożone są w porządku alfabetycznym według haseł autorskich i tytułowych, np.:

BADALSKA Wiera, CICHY Marek, DAWNO, dawno temu....., itp.

KATALOG BIBLIOTECZNY

Jest to spis, wykaz książek, czasopism i innych dokumentów znajdujących się w zbiorze biblioteki, opracowany według określonych zasad i ułożony wg ustalonego porządku. Katalog jest pewnego rodzaju informatorem i przewodnikiem po księgozbiorze, który daje odpowiedź na pytanie: *jakie książki posiada dana biblioteka w swoich zbiorach?* Katalog jest podstawowym źródłem informacji o zbiorach biblioteki, jest swoistą jej ofertą.

KATALOG RZECZOWY

To drugi, równie popularny katalog biblioteczny. Karty z opisami książek w tym katalogu są ułożone wg działów wiedzy, a w obrębie każdego działu są ułożone alfabetycznie. Budowa tego katalogu jest właśnie ściśle związana z podziałem piśmiennictwa na działy. Podział zaś oparty jest na tzw. UKD (Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna), która dzieli całość piśmienniczą na 10 działów od 0 do 9. W szkole podstawowej działy te pokrywają się w dużym stopniu z przedmiotami nauczania. Stąd katalog rzeczowy bywa nazywany działowym, systematycznym lub dziesiętnym.

KSIĄŻKA

1. Pewna liczba złożonych arkuszy papieru, zadrukowanych tekstem literackim, naukowym lub użytkowym.
2. Zespół treści utrwalonych w tekście, elementów materialnych oraz funkcji społecznej, polegającej na oddziaływaniu tych treści na życie umysłowe i społeczne.
3. Dokument tekstowy mający postać kodeksu.
4. Wydawnictwo zwarte powyżej 64 stron w odróżnieniu od broszury.

LEKSYKON

Jest to słownik zawierający wiadomości encyklopedyczne, czyli łączy cechy encyklopedii i słownika.

LITERATURA

1. Całokształt twórczości piśmienniczej danego narodu, epoki lub całej ludzkości.
2. Ogół prac pisemnych z zakresu danej nauki czy specjalności dotyczących jednego zagadnienia, tematu czy jednej dziedziny.

LITERATURA NAUKOWA

Część piśmiennictwa specjalistycznego, z określonej dziedziny lub dziedzin wiedzy, przeznaczonego dla wąskiego kręgu odbiorców, najczęściej dla naukowców.

LITERATURA PIĘKNA

Najbardziej popularna gałąź literatury. Zalicza się do niej powieści przygodowe, obyczajowe, fantastyczne, historyczne. Literatura, gdzie mamy do czynienia z fikcją literacką, czyli wydarzeniami wymyślonymi przez autora, twórcę. Literaturę piękną czyta się dla rozrywki, relaksu, doznań estetycznych i duchowych.

LITERATURA POPULARNONAUKOWA

Taki rodzaj literatury, która prezentuje zagadnienia czysto naukowe, ale w sposób bardzo przystępny dla niespecjalistów, jakimi są np. uczniowie. Informacje przekazane są zrozumiałym, łatwym dla wszystkich językiem. Znajdziemy w niej informacje prawdziwe, a nie wymyślone, jak w literaturze pięknej. Literatura popularyzująca naukę. Czyta się ją, by rozszerzyć swoją wiedzę lub rozwinąć zainteresowania.

LITERATUROZNAWSTWO

Nauka o literaturze, dyscyplina humanistyczna, mająca za przedmiot badań zjawiska literackie (dzieła, twórczość pisarzy, procesy rozwojowe literatury) obejmująca historię literatury, teorię literatury oraz metodologię badań literackich.

MOTTO

Cytat, aforyzm, sentencja przytoczona na początku książki, poszczególnego utworu, czasem

rozdziału, nawiązująca do treści dzieła.

OPIS BIBLIOGRAFICZNY KSIĄŻKI

Opis książki sporządzony według określonych reguł i w ustalonej kolejności na podstawie posiadanego przez bibliotekarza egzemplarza. Opis zawiera najważniejsze dane o książce: autor, tytuł, miejsce i rok wydania, nazwa wydawnictwa, liczba stron, ilustracje, format, numer ISBN, numer inwentarzowy.

PERGAMIN

Materiał służący do pisania, wyrabiany był ze skóry zwierząt. W II w. p.n.e. zaczął konkurować z papierusem.

PISMO

Usystematyzowany zbiór znaków obrazkowych i wyrazowych służący do graficznego zapisywania informacji i myśli.

POEZJA

Rodzaj literatury obejmujący utwory wierszowane, przeciwstawny prozie; w nowoczesnym rozumieniu poezja stała się synonimem liryki.

PROLONGATA

Jest to przedłużenie terminu zwrotu książki do biblioteki.

PSEUDONIM

Zmyślane imię i nazwisko, przybrane np. przez pisarzy, poetów, artystów lub dziennikarzy.

REPRINT

Nowe wydanie książki będące wierną kopią oryginału, wykonane bez powtórnego składania tekstu.

REKOPIS

Tekst napisany ręcznie; także pierwotny, oryginalny tekst autora, twórcy.

SŁOWNIK

1. Zbiór wyrazów ułożonych i opracowanych wg pewnej zasady, zwykle alfabetycznie, najczęściej objaśnianych pod względem znaczeniowym i ilustrowanych przykładami użycia.
2. Indywidualny zasób wyrazów danej osoby.

STARODRUKI

Są to wydawnictwa opublikowane przed rokiem 1801.

SYGNATURA

Symbol literowy umieszczony w książce i na karcie katalogowej, informujący, w którym miejscu w bibliotece znajduje się dana książka.

TEKST GŁÓWNY

Podstawowy tekst opublikowanego utworu; może być podzielony na działy, rozdziały, części, artykuły.

WOLUMEN

Jeden oprawiony egzemplarz książki.

VADEMECUM

Książka zawierająca podstawowe wiadomości z jednej, wybranej dziedziny wiedzy.

ZWÓJ **Najstarsza forma książki, znana już od IV
tysiąclecia p.n.e.**

ŻYWA PAGINA

Nazwisko autora lub tytuł książki, rozdziału - umieszczony nad tekstem lub pod nim (informacja powtarzająca się). W encyklopedii czy słowniku jest to tytuł pierwszego lub ostatniego hasła na stronie.

szkolnej

Nauczyciele biblioteki